

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ 24 6 2020**ΘΕΜΑ Α1****«Πεδινοί»**

Κατά την Εθνοσυνέλευση 1862-64 συγκροτήθηκαν δύο μεγάλες παρατάξεις, οι Ορεινοί και οι Πεδινοί. Η παράταξη των πεδινών είχε ως ηγέτη τον Δημήτριο Βούλγαρη, ο οποίος υπονόμει τους κοινοβουλευτικούς θεσμούς. Με παρεμβάσεις στο στρατό επιχείρησε τη δημιουργία σώματος «πραιτωριανών» για να εξασφαλίσει την παραμονή του στην εξουσία. Εμπόδιο στις επιδιώξεις του στάθηκαν πολιτικές ομάδες και θεσμοί. Ο Βούλγαρης έβρισκε οπαδούς ανάμεσα σε εκείνους που είχαν διοριστεί στον στρατό ή στο δημόσιο παράνομα και φοβούνταν μη χάσουν τη θέση τους σε περίπτωση επικράτησης συνθηκών κοινοβουλευτικής νομιμότητας, σε ανέργους πτυχιούχους και στους μικροκαλλιεργητές. Ο λαός συμμετείχε ενεργά στη συγκρότηση αυτής της παράταξης.

«Ομάδα Ιαπώνων»

Κοινοβουλευτική ομάδα υπό τον Δημήτριο Γούναρη, που ιδρύθηκε το 1906. Ήταν το μοναδικό νέο πολιτικό στοιχείο που εμφανίστηκε την περίοδο 1893-1909. Επίκεντρο της κριτικής τους ήταν η αδυναμία του πολιτικού συστήματος να προσαρμοστεί στις εξελίξεις της κοινωνίας. Η ομάδα δεν μπόρεσε να επιβιώσει και διαλύθηκε το 1908.

«Λαϊκό Κόμμα (1910)»

Ιδρύθηκε στα μέσα του 1910 από τα μέλη της σοσιαλδημοκρατικής Κοινωνιολογικής Εταιρείας με αρχηγό τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου. Βασικές προγραμματικές του δηλώσεις ήταν η αναμόρφωση του πολιτικού συστήματος και η επιβολή αρχών κοινωνικής δικαιοσύνης. Στις δεύτερες εκλογές του 1910 εξελέγησαν 7 υποψήφιοι του κόμματος, οι οποίοι παρείχαν κριτική υποστήριξη στους Φιλελευθέρους.

ΘΕΜΑ Α2

- α. Σ
- β. Λ
- γ. Λ
- δ. Σ
- ε. Λ

ΘΕΜΑ Β1

Το πιστωτικό σύστημα της χώρας βρισκόταν πραγματικά, κατά τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας, σε πρωτόγονη κατάσταση. Ήταν συνδεδεμένο με το εμπόριο των αγροτικών προϊόντων και ιδιαίτερα με τις εξαγωγές της σταφίδας. Οι έμποροι λειτουργούσαν και ως πιστωτές, με τοκογλυφικές διαθέσεις και όρους. Ο δανεισμός κατευθυνόταν, ως επί το πλείστον, προς τους παραγωγούς και δημιουργούσε προϋποθέσεις εκμετάλλευσης, καθώς ουσιαστικά επρόκειτο για έναν τρόπο προαγοράς της επικείμενης παραγωγής, με δυσμενείς για τον παραγωγό όρους. Την ίδια στιγμή άλλοι κλάδοι της παραγωγής στερούσαν των απαραίτητων για την ανάπτυξή τους πιστώσεων, και έτσι περιορίζονταν οι επιχειρηματικές πρωτοβουλίες. Η κατάσταση αυτή ήταν αντίθετη με τις προθέσεις και τις πολιτικές του

κράτους και αποθάρρυνε τα ελληνικά κεφάλαια του εξωτερικού. Οι προσπάθειες για την άρση όλων αυτών των εμποδίων υπήρξαν έντονες και προέρχονταν από πολλές πλευρές. Δεν απέβλεπαν τόσο στην εξάλειψη της τοκογλυφίας, όσο στην παράλληλη δημιουργία ενός πιο σύγχρονου πιστωτικού συστήματος, ικανού να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα ειδικών κοινωνικών ομάδων.

ΘΕΜΑ Β2

Στην πολιτική πρακτική, την περίοδο 1923-1928 οι Φιλελεύθεροι ήταν αντιμέτωποι με δύο χρόνια προβλήματα: τη σχέση της πολιτικής εξουσίας με τους αξιωματικούς, και το καθεστωτικό. Η διαρκής αντιπαράθεση στο εσωτερικό του κόμματος για τα ζητήματα αυτά προκάλεσε αντιφατικές επιλογές. Σχετικά με το καθεστωτικό, άλλοι οπαδοί ήταν υπέρ της αβασιλευτής και άλλοι υπέρ της βασιλευομένης δημοκρατίας. Όσον αφορά τη σχέση του κόμματος με τους αξιωματικούς, από τη μια μεριά γινόταν κατανοητό ότι η πολιτικοποίησή τους δημιουργούσε κινδύνους για το πολίτευμα, από την άλλη όμως το φαινόμενο είχε αποκτήσει τέτοια δυναμική, ώστε δεν μπορούσαν να το αρνηθούν, καθώς υπήρχε κίνδυνος προσεταιρισμού των αξιωματικών από την αντίπαλη παράταξη.

ΘΕΜΑ Γ1

Οι παράγοντες που ευνόησαν την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας την περίοδο του Μεσοπολέμου αποτυπώνονται στην ίδρυση και την επιτυχή λειτουργία της Τράπεζας της Ελλάδος. Μία συνθήκη, όμως, που διεκόπη βιαίως μετά την έλευση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης που ξεκίνησε από τη Νέα Υόρκη το 1929.

α. Ειδικότερα σε ό, τι αφορά στη συμβολή της Τράπεζας της Ελλάδος στη βελτίωση της ελληνικής δημόσιας οικονομίας πρέπει να αναφερθεί ότι το 1927, με αφορμή το αίτημα της Ελλάδας στην Κοινωνία των Εθνών για παροχή πρόσθετου δανείου, τέθηκε το ζήτημα της δημιουργίας μιας κεντρικής κρατικής τράπεζας, που θα αναλάμβανε τη διαχείριση των χρεών, την έκδοση χαρτονομίσματος και την ενιαία εφαρμογή της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής. Παρά τις αντιδράσεις της Εθνικής Τράπεζας και κάτω από την πίεση των ξένων συμβούλων, το Μάιο του 1927 ιδρύθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία άρχισε τη λειτουργία της ένα χρόνο αργότερα.

Πράγματι, όπως επιβεβαιώνεται και από το ιστορικό παράθεμα από το έργο του Κ. Κωστή, Ο πλούτος της Ελλάδας, εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2018, σ.250, η πρώτη αυθεντική κεντρική κρατική τράπεζα της χώρας ξεκίνησε τη δραστηριότητά της στις 14 Μαΐου 1928, ταυτόχρονα με την εφαρμογή του κανόνα χρυσού συναλλάγματος, βάσει του οποίου το εθνικό μας νόμισμα συσχετιζόταν με την λίρα Αγγλίας, ήτοι με ένα νόμισμα χρυσής βάσης. Αναλυτικότερα, παρεχόταν στους κατόχους δραχμών η δυνατότητα μετατροπής τους, βάσει ορισμένων περιορισμών, σε λίρες μέσω της Τραπεζής της Ελλάδος. Η εν λόγω οικονομική πρακτική είχε ως αποτέλεσμα η νομισματική κυκλοφορία και η εν γένει εγχώρια ρευστότητα να είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την πορεία των εξωτερικών συναλλαγών της χώρας.

Πολύ γρήγορα, η τράπεζα, πέτυχε σταθερές ισοτιμίες της δραχμής με τα ξένα νομίσματα, στηρίζοντας την έκδοση χαρτονομίσματος στα αποθέματά της σε χρυσό και συνάλλαγμα και εξασφαλίζοντας τη μετατρεψιμότητα του εθνικού νομίσματος σε χρυσό. Η επιτυχία αυτή οδήγησε τα δημόσια οικονομικά σε περίοδο ευφορίας, βελτίωσε την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, ενίσχυσε την εισροή

συναλλάγματος και τις επενδύσεις και προκάλεσε μία ισχυρή δυναμική που επέτρεψε τις σημαντικές πολιτικές, θεσμικές και οικονομικές πρωτοβουλίες της τελευταίας κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου (1928-1932). Η περίοδος αυτή κράτησε μέχρι τις αρχές του 1932, οπότε εκδηλώθηκαν στη χώρα οι συνέπειες της μεγάλης οικονομικής κρίσης, που ξεκίνησε από τη Νέα Υόρκη το 1929.

β. Οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης να αποτρέψει την κρίση εξάντλησαν τα αποθέματα της χώρας σε χρυσό και συνάλλαγμα. Την άνοιξη του 1932, όμως, η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να αποφύγει την αναστολή της μετατρεψιμότητας του εθνικού νομίσματος, καθώς και την αναστολή εξυπηρέτησης των εξωτερικών δανείων.

Αναφορικά με την αναστολή της μετατρεψιμότητας του εθνικού νομίσματος η πηγή από το έργο του Χρήστου Χατζηιωσήφ, Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα, Όψεις πολιτικής και οικονομικής ιστορίας 1900-1940, εκδόσεις Βιβλιόραμα, Αθήνα 2009, σ. 327, η ελληνική κυβέρνηση αλλά και η Τράπεζα της Ελλάδος επεδίωκαν να παρακάμψουν τα αναπόδραστο, δηλαδή την επίσημη άρση της μετατρεψιμότητας της δραχμής στη βάση του κανόνα χρυσού συναλλάγματος και την κατ' επέκταση υποτίμηση του νομίσματος, γεγονός που θα εμπόδιζε την αποπληρωμή των εξωτερικών δανείων. Ουσιαστικά, η εγκατάλειψη της μετατρεψιμότητας της δραχμής σε συνάλλαγμα άλλης χώρας τέθηκε σε εφαρμογή σταδιακά από τα τέλη Σεπτεμβρίου μέσω επιβαλλόμενων περιορισμών. Ο Χατζηιωσήφ καταθέτει και μία άλλη πτυχή του ζητήματος που σχετίζεται με την αποπομπή του Αλέξανδρου Διομήδη, του πρώτου διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας, με την κατηγορία της εξυπηρέτησης των κεφαλαιούχων της βιομηχανίας, καθώς τους δόθηκε η δυνατότητα, από τον ίδιο, να μεταφέρουν τα κεφάλαιά τους στο εξωτερικό λίγο πριν την θέσπιση των περιοριστικών μέτρων στις συναλλαγές. Πάντως, είναι γεγονός ότι η κυβέρνηση απέφευγε να διασαφηνίσει την κατάσταση στον χώρο των συναλλαγών με την επίσημη άρση της μετατρεψιμότητας. Η δυστοκία της αποδιδόταν μερικώς και στην επίμονη προσέγγιση της εγχώριας επικρατούσας οικονομικής αντίληψης.

Έτσι εγκαινιάστηκε μια περίοδος ισχυρού κρατικού παρεμβατισμού στα οικονομικά ζητήματα, ιδιαίτερα στις εξωτερικές συναλλαγές, και μια πολιτική προστατευτισμού, με σκοπό την αυτάρκεια της χώρας. Η Ελλάδα μπήκε με τη σειρά της στο χώρο της κλειστής οικονομίας, όπου οι συναλλαγές καθορίζονταν περισσότερο από γραφειοκρατικές διαδικασίες παρά από ελεύθερες οικονομικές συμφωνίες.

Στο εξωτερικό εμπόριο κυριάρχησε προοδευτικά η μέθοδος του διακανονισμού «κλήριγκ». Οι διεθνείς συναλλαγές δεν γίνονταν, δηλαδή, με βάση το μετατρέψιμο συνάλλαγμα αλλά με βάση διακρατικές συμφωνίες που κοστολογούσαν τα προς ανταλλαγή προϊόντα και φρόντιζαν να ισοσκελίσουν την αξία των εισαγωγών με την αντίστοιχη των εξαγωγών, στο πλαίσιο ειδικών λογαριασμών. Για μια χώρα, όπως η Ελλάδα, όπου οι συναλλαγές με το εξωτερικό ήταν έντονα ελλειμματικές, η διαδικασία αυτή, πέρα από τα αρνητικά, είχε και θετικά στοιχεία.

Συνοψίζοντας, η Τράπεζα της Ελλάδος σηματοδότησε τη θετική οικονομική πορεία της χώρας περί τα τέλη της δεκαετίας του 1920, εξέλιξη, όμως, που δεν στάθηκε ικανή να αποτρέψει τις συνέπειες της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, οι οποίες υποχρέωσαν την τότε ελληνική κυβέρνηση στην αναθεώρηση της οικονομικής πολιτικής της.

ΘΕΜΑ Δ1

Ένα από τα τρία ξενικά κόμματα που αναπτύχθηκαν μετά το 1825 ήταν το ρωσικό κόμμα, το οποίο επηρέασε σε σημαντικό βαθμό τις πολιτικές εξελίξεις στη χώρα.

α. Αναφορικά με τις πολιτικές θέσεις του ρωσικού κόμματος αυτές ήταν σταθερές, σε αντίθεση με τις σχετικά ασαφείς θέσεις και τη συγκεκριμένη ιδεολογία του γαλλικού κόμματος. Η ομοιότητα με τα δύο άλλα κόμματα βρισκόταν στο γεγονός ότι στη Μεγάλη Δύναμη, στην οποία στήριζαν τις ελπίδες τους για την εξωτερική πολιτική, αναγνώριζαν και ένα πρότυπο για την εσωτερική οργάνωση της χώρας. Η Ρωσία μπορούσε να βρει αποδοχή από μεγάλο τμήμα του πληθυσμού, επειδή ήταν η μοναδική Μεγάλη Δύναμη με ορθόδοξο χριστιανικό δόγμα.

Εξάλλου, σύμφωνα με την πηγή από το έργο του Χαρίτωνος Καριτζή, Η πολιτική ζωή εις την Ελλάδα, 1821- 1920, Αθήνα 1974, Αυτοέκδοση, σσ. 56-57, το ρωσικό κόμμα αναδεικνυε την ομόδοξη σχέση με τη Ρωσία, την οποία αναγνώριζε ως τη δύναμη εκείνη που άπλωνε το δίχτυ προστασίας της σε όλους τους υπόδουλους ορθοδόξους, ως τον πραγματικό σύμμαχο της χώρας μας, που μάλιστα στηρίζει τα εθνικά δίκαια επιτυχώς και ανιδιοτελώς. Η εφημερίδα " Αιών", που λειτουργούσε υπό τον έλεγχο του κόμματος, υποστήριζε ότι στην ουσία δεν αναφερόμαστε σε ρωσικό κόμμα αλλά στο μεγάλο εθνικό κόμμα, που υπηρετεί απαρέγκλιτα την ορθόδοξη πατροπαράδοτη πίστη και συμπαρατασσόμενο με τη Ρωσία αποδέχεται τη νίκη της Ορθοδοξίας και τη σπουδαιότητα του ελληνικού έθνους στο μέλλον. Οι υποστηρικτές του διατρέωναν την πεποίθησή τους για τη συμβολή της Ρωσίας στη βίαιη εκδίωξη των Τούρκων από τον ελληνικό χώρο και γενικότερα από τα Βαλκάνια και την Ανατολή.

Χαρακτηριστικό του ρωσικού κόμματος ήταν η άκρως συντηρητική στάση σε όλες τις επιλογές του. Και το δεύτερο παράθεμα επικυρώνει τον συντηρητικό χαρακτήρα του κόμματος, όπως μάλιστα γλαφυρά απεικονίζεται και στην τοποθέτηση του αρχηγού του, Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, κατά του συντάγματος, δεδομένου ότι κατά τον ίδιο ο ελληνικός λαός δεν είχε την ανάλογη πολιτική ωριμότητα.

Πίστευαν ότι κάποιοι ικανοί πολιτικοί γνώριζαν τα προβλήματα του λαού καλύτερα από τον ίδιο, κι αυτοί θα έπρεπε να κυβερνήσουν. Ήταν κατά κύριο λόγο αντισυνταγματικοί, υπέρ ενός συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης και κατά της πολυφωνίας, μολοντί σε ορισμένες περιπτώσεις φαίνεται να συνεργάστηκαν στην ψήφιση συνταγμάτων.

Η πρώτη πηγή από το έργο του John A. Petropoulos, Πολιτική και συγκρότηση κράτους στο Ελληνικό Βασίλειο (1833-1843), τόμος Β', Αθήνα 1985: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, σ. 632. επισημαίνει την ασυνέπεια και τη σύγχυση που χαρακτήριζε το εν λόγω κόμμα το οποίο σε ένα διάστημα έντεκα ετών κινήθηκε σε όλη την έκταση του πολιτικού πεδίου, από την ταύτιση με την απολυταρχία έως και τη στήριξη φιλελεύθερων συνταγμάτων, καθώς η κάθε φορά στάση του συνδεόταν με το επίπεδο της σχέσης του με τον μονάρχη.

Σχετικά με τις απόψεις του κόμματος σε κοινωνικό επίπεδο ξεκινούσε από την άποψη ότι το θεμέλιο της κοινωνικής τάξης ήταν γι' αυτό η θρησκεία. Σ' αυτήν βασιζόταν και η νομιμότητα της εξουσίας. Καταπολεμούσε τον κοσμοπολιτισμό και την οποιαδήποτε αποστασιοποίηση από τις παραδόσεις. Η

ξενοφοβία, όπως επίσης η άρνηση του διαφωτισμού και της δυτικής παιδείας αποτελούσαν κυρίαρχες αντιλήψεις των μελών του.

Όσον αφορά στις θέσεις του κόμματος σε θρησκευτικό επίπεδο, πρέπει να επισημανθεί ότι προκειμένου να προσεγγίσει ευρύτερα στρώματα, απευθυνόταν συχνά στο θρησκευτικό συναίσθημα των Ελλήνων. Οι υποστηρικτές του απαιτούσαν την ίδρυση ενός ισχυρού κράτους, το οποίο, σε συνεργασία με τη Ρωσία και το Οικουμενικό Πατριαρχείο, θα φρόντιζε για την καθαρότητα της πίστης και θα αναγνώριζε στην Εκκλησία κυρίαρχη θέση την οποία έβλεπε σε διαρκή κίνδυνο.

Το ιδιαίτερο πρόβλημα που έβλεπε το κόμμα των «ναπαίων» (όπως αλλιώς ονομαζόταν), στην περίοδο της βαυαροκρατίας, δεν ήταν ο αυταρχισμός του καθεστώτος, αλλά οι κίνδυνοι που αντιμετώπιζαν η πίστη και η Εκκλησία από τα μέτρα που ψήφισε η αντιβασιλεία, π.χ. το αυτοκέφαλο της Ελληνικής Εκκλησίας, η οποία έως τότε υπαγόταν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Θεωρούσαν ότι η υποταγή της Εκκλησίας της Ελλάδας στο Πατριαρχείο επέτρεπε στη Ρωσία να επεμβαίνει για την προστασία των ορθοδόξων.

Την πεποίθηση εν γένει του ελληνικού λαού για την παρέμβαση των Ρώσων στην προοπτική απελευθέρωσης των Ελλήνων έρχεται να επιβεβαιώσει η πηγή από το έργο του Gunnar Hering, Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα, 1821-1936, τόμος Α', Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας, Αθήνα 2004, σσ. 221- 222, υπογραμμίζοντας την προσδοκία των Ελλήνων για την καταλυτική στάση του Τσάρου. Υποστηρικτικά στην προσδοκία αυτή λειτουργούσε η ιστορική παράδοση, καθώς υπήρχαν έντονες αναμνήσεις από την επιχείρηση του ρωσικού στόλου με επικεφαλής τον Αλεξέι Γκκριγκόροβιτς Ορλόφ στο Αιγαίο κατά την περίοδο του ρωσοτουρκικού πολέμου. Η συνθήκη του Κιουτσούκ Κιαιναρτζί (1774) είχε εξασφαλίσει την προστασία της ορθόδοξης εκκλησίας εντός της οθωμανικής κυριαρχίας μέσω των Ρώσων αλλά και την ευελιξία στις ναυτιλιακές και εμπορικές δραστηριότητες των Ελλήνων εμπόρων στη Μαύρη θάλασσα, με απότοκο το εύκολο και μεγάλο κέρδος. Η εξέλιξη αυτή οδήγησε στη δημιουργία ενός δυναμικότατου εμπορικού κέντρου στις Σπέτσες, στη συμπόρευση των προαναφερομένων επιχειρηματιών με το ρωσικό κόμμα και στη συγκρότηση μίας ισχυρής ελληνικής κοινότητας στο εμπορικό λιμάνι της Οδησού.

Στην απόφαση για το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας οι ναπαίοι άσκησαν έντονη αντιπολίτευση. Στην πρώτη πηγή φαίνεται καθαρά η θέση του κόμματος περί της αποκατάστασης των σχέσεων με το Οικουμενικό Πατριαρχείο εντός του αυτοκέφαλου της ελλαδικής εκκλησίας αλλά και της ενίσχυσης της δύναμης της εκκλησίας εντός του κράτους υπό το πρίσμα και της ορθόδοξης μοναρχίας.

β. Με το κόμμα αυτό συμπαρατάχθηκαν, ιδίως κατά την εποχή της διακυβέρνησης της χώρας από τον Καποδίστρια, όσοι είχαν υποφέρει ιδιαίτερα κατά την εποχή της Επανάστασης και κατά τους εμφύλιους πολέμους: οι ακτήμονες, οι μικροϊδιοκτήτες γης, αγωνιστές και χαμηλόβαθμοι αξιωματικοί, μοναχοί, και δημόσιοι υπάλληλοι που διορίστηκαν από τον Καποδίστρια και μετά τη δολοφονία του απολύθηκαν.

Στις διάφορες κατηγορίες πληθυσμού που υποστήριξαν το ρωσικό κόμμα αναφέρεται και το παράθεμα από το έργο των Ιω. Πετρόπουλου, Αικ. Κουμαριανού, Περίοδος Βασιλείας του Όθωνος 1833- 1862, στο Ιστορία Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΓ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 2000, σ.73, στο οποίο

υπογραμμίζεται η ταύτιση των λαϊκών στρωμάτων, κοσμικών και ιερέων με το κόμμα αυτό, το οποίο έβλεπαν ως έναν ασφαλή για τους ίδιους χώρο, συνδεδεμένο ιστορικά και απαραγράφτως με τους αρμούς της Ορθοδοξίας. Οι πληθυσμιακές αυτές κατηγορίες χαρακτηρίζονταν από την έντονη θρησκευτικότητα τους, την υπερβολική τους ανησυχία - λόγω και της διάλυσης των μονών- για όσα απειλούσαν την Ορθοδοξία, δεδομένα που τις καθιστούσαν ευάλωτες στις παραινέσεις των κατώτερων κληρικών που αντιμάχονταν την κυβερνητική πολιτική. Είναι δε αλήθεια ότι παρά τις επιθέσεις που είχε υποστεί το κόμμα αυτό την εν λόγω περίοδο η αποδοχή του από την ευρύτερη κοινωνία αυξανόταν αντί να παρουσιάσει μείωση.

Συγκεφαλαιώνοντας, το ρωσικό κόμμα ήταν απόλυτα συνδεδεμένο με τη θρησκεία στην οποία αναγνώριζε κομβικό ρόλο και μέσω αυτής επεδίωκε να αναδείξει την καταλυτική σημασία της Ρωσίας για τη χώρα. Κόμμα που κέρδισε την εμπιστοσύνη των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων, κατά κανόνα, και των διεπόμενων από έντονη θρησκευτικότητα.

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Τα θέματα είναι κλιμακούμενης δυσκολίας και απευθύνονται σε επαρκώς προετοιμασμένους μαθητές. Ειδικά το θέμα Δ1 απαιτεί ιδιαίτερη συνθετική και ερμηνευτική ικανότητα.

ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ο. ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Χ. ΖΟΡΜΠΑΣ

Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ